

BÜYÜK NUTKUN BASILIŞI ESNASINDA ATATÜRK TARAFINDAN YAPILAN İKİ DÜZELTME

Prof. Dr. UTKAN KOCATÜRK

Büyük Nutuk, Atatürk tarafından 1927 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'nin II. Büyük Kongresi'nde 15 Ekim 1927 - 20 Ekim 1927 tarihleri arasında 6 gün süre ile okunmuş, bilâhare kitap halinde yayımlanmıştır. Atatürk, Nutkun yazılışı esnasında Millî Mücadele, İstiklâl Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kaynak teşkil eden birçok belgeyi gözden geçirmiştir, bu belgelerin büyük bir bölümünden eserine geniş alıntılar yapmış, bu arada kişisel yazışmalardan, Erzurum ve Sivas Kongreleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanaklarından ve gazete koleksiyonlarından büyük ölçüde yararlanmıştır.

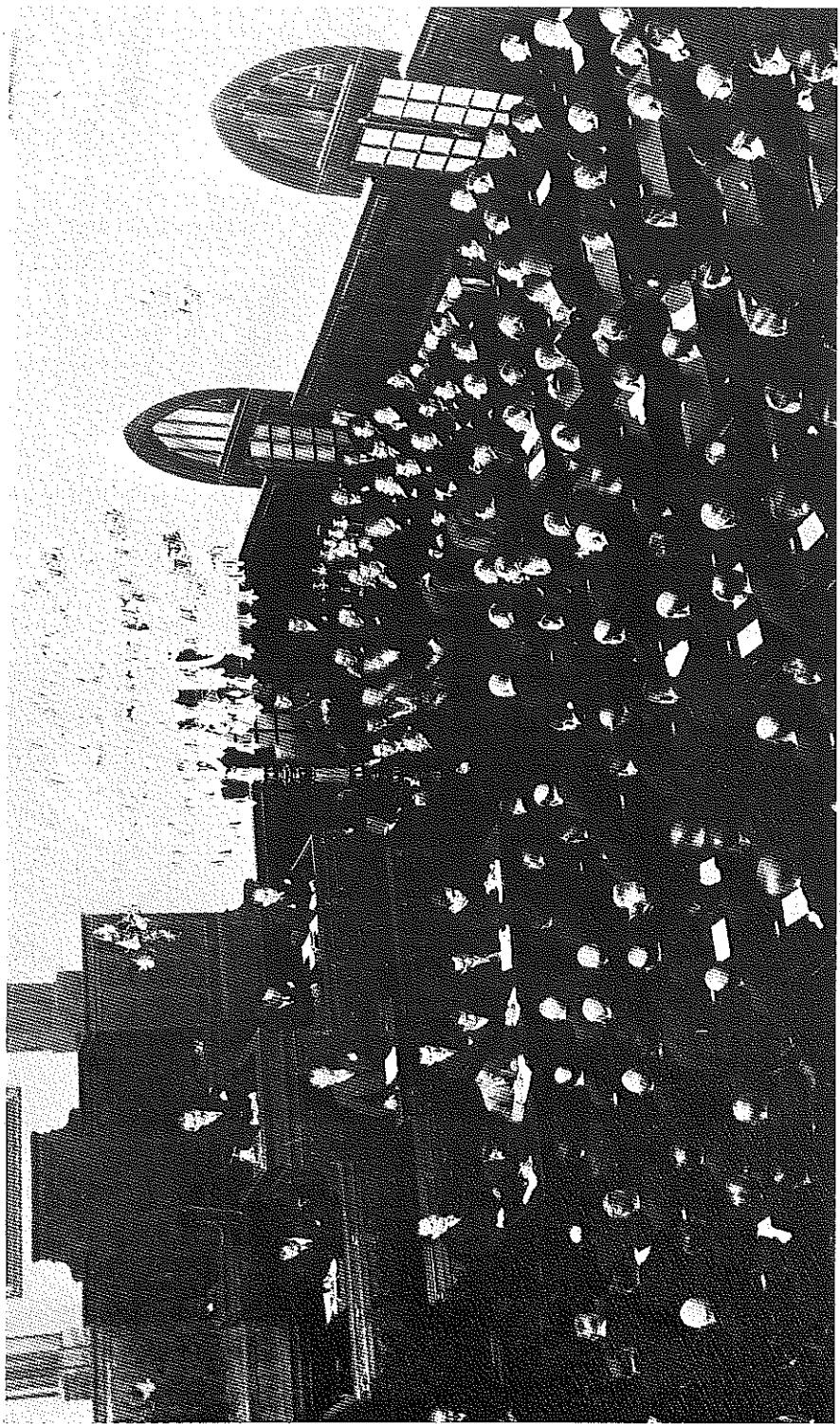
Nutuk metni bizzat Atatürk tarafından okunmuş, sıra vesika sunuşa geldiği zaman Atatürk, her vesikayı kürsüden, Kongre'de kâtiplik görevinde bulunan Ruşen Eşref Ünaydin'a uzatmış, belgeler de onun tarafından okunmuştur.

Atatürk Nutkun yazılışında ifade şekline büyük önem vermiştir. Anlatılan veya yorumlanan olaylarda herhangi bir yanlış anlamayı önlemek üzere, Nutkun okunuşunu takiben -dikkatini çeken bazı hususlarda- baskı esnasında gerekli düzeltmelerin yapılması için ilgililere talimat vermiştir. Birinci belge* bu hususu göstermektedir.

İkinci belge** ise -Nutkun yayım hakkı kendisine verilen- Türk Tayyare Cemiyeti'nin "Vesikalar" cildinde yer alan bir belgedeki "temize çekiş" hatasının düzeltilmesi için Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürü'ne yazısını içermektedir. Özel Kalem Müdürü Hasan Rıza Soyak'ın, yazının altına "Aslını tetkik edelim" kaydını düşmesi, Nutkun basımında -dizgi hatalarından arındırılması için- ne derece titiz davranışlığını kanıtlamaktadır.

* Cumhurbaşkanlığı Atatürk Arşivi, Kutu: 140-1, Dosya: 82, Fihrist: 3/15-16

** Cumhurbaşkanlığı Atatürk Arşivi, kutu: 140-1, Dosya: 82, Fihrist: 19

Atatürk Büyük Nutkunu okurken (15 Ekim 1927 - 20 Ekim 1927)

Antalya, Burdur, Muğla, Isparta sancakları ile Afyon-Karahisar, Kütahya, Aydin ve Konya sancaklarının bilâhare tayin edilecek aksamında teşebbüsât-i iktisadiye için hakk-i rüçhan verecektik. Bundan başka, işbu menatıkta Türk Hükümeti veya Türk sermayesi tarafından yapılmayacak olan iktisadî işlerin İtalyan sermayesine verilmesi ve Ereğli madenlerinin bir İtalyan-Türk şirketine devri kabul edilmekte idî.

Suretinde tashih edilmesi tensip buyurulmuştur. Bu kısım da tabedilmiş ise talimat-i cedide verilmek üzere keza iş'ari mercûdур².

II

Türk Tayyare Cemiyeti Mübayaat Komisyonu

İstanbul

Numara 1234

11 Haziran 1928*

*Riyaset-i Cumhur Kalem-i Mahsus Müdürü Hasan Rıza Beyefendiye:
Efendim;*

Leffen takdim edilen "264" numaralı vesika'nın 5. satırından 7. satırın baş tarafına kadar olan cümle, sehv-i tebyîz dolayısıyla maksad-i âliyi ifade edemediği görülmüş olduğundan, tashihinin icrası ile iade buyurulmasını komisyon kararı ile istirham ve teyid-i ihtiram atıyorum efendim.

*Tayyare Cemiyeti
Mübayaat Komisyonu Reisi
(İmza)*

Aceledir

Tahrirata 12/6

Aslını tetkik edelim.

² Direktifin verildiği esnada bu bölüm henüz basılmışından Atatürk'ün gösterdiği şekilde düzeltilmiş ve metne "işbu menatıkta" ibaresi eklenmiştir.

* Bu belgenin 11 Haziran 1928 tarihini taşıması, Nutku basım ve yayım tarihine de açıklık getirmektedir. Nutku eski harflî basımları, üzerinde 1927 tarihi tasmasına rağmen 1928 yılı Temmuz ayında yayımlanmıştır. Nitelik 12 Temmuz 1928 tarihli Hakimiyeti Millîye gazetesi, "Reisicumhur Hazretlerinin tarihî nutuklarının baskı ve cilt işlerinin tamamlandığını, bayilere verilmeyerek Tayyare Cemiyeti şubelerinde satılacağını" bildirmektedir. 18 Temmuz 1928 tarihli Vakit gazetesinde de aynı hususa şu haberle deðinilmektedir: "Tarihî Nutuk tab ve teclit edildi. Bu büyük eser Tayyare Cemiyeti şubelerine gönderiliyor. Yakında satılmaya başlanacaktır." Bu bilgiler Nutku 1927 yılında değil, 1928 yılında yayımlandığını kesinlik kazandırmaktadır.

تۈركىيە جەمھۇرىتىيە رېيىتى

ئىشلەتكەن ئەملىيەتىنىڭ

ئىشلەتكەن

A	V - 5
D	82
F	3 - 15

آنغۇرە

نەطقك تىقىياً اورتىلۇندە ارىشتان حۆكىتىندىن بىث ايدىلدىكىدىنىڭ كورجىستانلە اولان مىساباتە كېيىلەتكە و شىولە بىر جىلە استىمال ايدىلەتكەدە در ۰ « ۸ شابات ۳۳۷ د ۵ د ، آنۋەد ۵ » ، اعتماد نامىنى تقدىم ايتىش اولان كۈرجى سېرىپىلدە ، (تۈركىيە - كورجىستان) معاھىدەسى اىچون - مذاکىرە باشلامىشدى ، نەهايت ، ۲۳ شابات ۳۷ د ويردىكىز قطۇعى بىر اولتىساتوم اوزىشە ، - اردەن ، آرتىين و باطومك طوفىزىن اشقاڭلە موافقىت اولندى ، اشبويرلەدە ، تۈركىيە التخا قىنى صىرسىزلاقىلە بىكلە يىن خلقك آقىشلىرى اىچىنە اشقاڭ كىيىتىي واقع اولدى . « بوقۇم ھىزۇ طبىع ايدىلدىي اىسە بوقۇرە نىكىرىنە » ۸ شابات ۳۳۷ د ، آنۋەد ۵ ، اعتماد نامىنى تقدىم ايتىش اولان كۈرجى سېرىپىلدە ، (تۈركىيە - كورجىستان) معاھىدەسى اىچون مذاکىرە باشلا - مىشى ، نەهايت ، ويردىكىز قطۇعى بىر اولتىساتوم اوزىشە ، اردەن و آرتىين ۲۳ شابات ۳۷ د طوفىزىن اشقاڭلە موافقىت اولندى . اون بىش كون قدر صوڭكە باطومك طوفىزىن اشقاڭلە لىشىر ، اشبويرلەدە ، تۈركىيە التخا قىنى صىرسىزلاقىلە بىكلە يىن خلقك آقىشلىرى اىچىنە اشقاڭلە لىشىر . اشبويرلەدە ، تۈركىيە اشقاڭلە قىيىتىي واقع اولدى . « قۇرە سىك قۇنۇلىسىنى تىسىپ بويولىشىدۇ . بوقۇم طبىع ايدىلەشىلدىغىنى تقدىيەدە كىيىتىك ، تعلیمات جىدیدە وىرلىك اوزىز اشعارى .

لۇندرە قۇنۇرانىندىن بىث ايدىن قىسىنە « بىكى سامى بىك ؛ ايتاليا ناخارىيە ناظرىيە بولنان قۇنۇت سفورچا اىلە د ۵ مارت ۱۲ ۹۲۱ - ۳۳۷ د بىر مقاولە امضا ايتىش ». بوكا نظرأ ، ايتاليانك ازىز و تۈراكىانك بىزە اعادەسى صىنىدە كى مطالبىزى قۇنۇرانىز نىزدندە ترويج - ايتىسەنە مقابل ، بىزە ، ايتاليا دولتتە انتظاپىلە ، بوردور ، مغلى ، اسپاراطە ، سنجاقلىلە ئۆزىن قۇرە حصار ، كوتاھىيە ، آيدىن و قونىيە سىنجاقلىرىنىڭ بالاخورە تىمىن ايدىلەمبىك انسانىدە تېشىت اتىصادىيە اىچون حق و رجحان وىرە جىكىدك . بوندن يىشقە ، تۈرك حكىمىي ئاپارماقلىرىسى و ارکلى مەدىنىيەنىڭ بىر طرفىندىن يايلىيەجىق اولان اتىصادىي ايشلۈك ايتاليا سومايمىسى و پەرسىسى و ارکلى مەدىنىيەنىڭ بىر ايتاليان تۈرك شەركىنە دورو قىول ايدىلەتكە لىدى ». دىلىمكىدە در . بونكىرىنە -

« بىكى سامى بىك ؛ ايتاليا ناخارىيە ناظرىيە بولنان قۇنۇت سفورچا اىلە د ۵ مارت ۱۲ ۹۲۱ - ۳۳۷ د بىر مقاولە امضا ايتىش ». بوكا نظرأ ، ايتاليانك ازىز و تۈراكىانك بىزە اعادەسى صىنىدە كى مطالبىزى قۇنۇرانىز نىزدندە ترويج ايتىسە مقابل ، بىزە ، ايتاليا دولتتە انتظاپىلە ، بوردور

جواپ بازىلەپتۇر اوراقە ۱ جواب اولدىنىڭ مەرزاڭ تارىخ دىنلىلىكلىرىنىڭ

CUMHURBAŞKANLIĞI ARAPÇASI

- ۱

- ۲

سەرەت
۶۶
لە
۱۵

تۈركىيە جەمھۇرىتى رايىستى

ئىشلەنە ئەملىكىنىڭ

سەرچەندىكى

آقىزه

A	V - 5
D	82
F	3 - 16

مەلە، اسپارطە سنجاقلىرلە آقىزون قورە حىمار، كوتاھىيە، آيدىن و قونىيە سنجاقلىرىنىڭ بالاسىرە تىمىن اىدile جىك اقسىمىدە تىشىتات انتىمادىيە يېچىن حق روججان وىرە جىككىدك، بۇندىن شىتە، اشۇ ماناطقىدە، تۈركى حكىمىتى ويا تۈرك سرمىيەسى طرفىندan يايلىسيملىق اولان انتىمادى ياشىلرلەك ايتالىان سرمىيەسى ويرلىسى داركى مەدىنىيەنىڭ بىر ايتالىان تۈرك شىكتە دورى قبول اىدلىكىم

ايدى . «

صۈرتىنده تىصىح اىدلىسى تىتىپ بىرولىشدەر، بۇ قىسىم دە طبع اىدلىش اىسە تىليمات جىدىدە ويرلىك اوزىزە كىدا اشئمارى موجود دە.

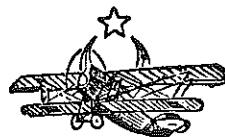
CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞİVİ	
er No. :	_____
s. No. :	_____
il. No. :	_____

A	V - 5
D	82
F	35 - 23

جواب بازىلەتلىق اوزاندە : جواب اوغانلىقى محىۋاتىك تازىخ و نۆرمۇسىندا درىچى زىجا ارلۇنۇر .

استنبول
// حزيران ١٩٢٨

A	E - 5
D	82
F	19

ترك طيار جمعي

مباريات قومسيون

نمره
1234

جواب

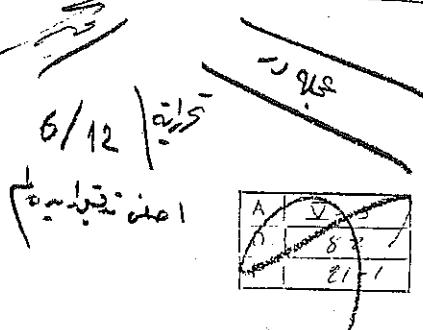
رياست جمهور قلم منصوص مديرى حسن رضا بك أفندي يه :

أفندم !

لغا تقديم ايديلين (٢٦٤) نومرولو وثيقه ئك بشنجى سطوندن
يدنجى سطرك باش طرفنه قدر او لان جمله، سهو تبيغى ولا يسيله
مقصد عالي يي افاده ايهمدىكى كورولمش اولدېتىنن تصحىختك
اجراسىلە افاده بىورلىمنى قومسيون قوارىلە استرخام و تأييد
احقىقات ايلع افندم ..

نومرلاشىلىك آپرالى
نومر :
لەنگىزى :
تىرىپرە :

طياره جمعي
مباريات قومسيون رئيسى

Büyük Nutkun "Vesikalar" cildinde yer alan 264. belgedeki "temize çekis" hatasının düzeltilmesi için yazılan yazı.

TWO CORRECTIONS MADE BY ATATÜRK
IN THE PROOFS OF HIS SPEECH (BÜYÜK NUTUK)
(Summary)

The author presents here a document showing two corrections Ataturk made in his Speech during the proof-reading stage.